

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 9, Issue 4, December 2021, p. 129-161

Received	Reviewed	Published	Doi Number
02.11.2021	22.12.2021	31.12.2021	10.29228/ijlet.54059

Investigation of Grammar Contents in Turkey Maarif Foundation's Teaching Turkish as a Foreign Language Program and in Turkish Teaching Sets

Melike ERDİL¹ & Fatma AÇIK²

ABSTRACT

The purpose of this study is to identify the 'distribution of grammar contents' in Turkey Maarif Foundation's Teaching Turkish as a Foreign Language Program and in Turkish teaching sets. In the study, 'document review technique', which is one of the 'qualitative research method' techniques, was used and 'maximum variation sampling', which is one of the 'purposeful (purposive) sampling methods', was preferred. The data of the study were analyzed by dividing into 6 "categories". The analysis of the data was determined by dividing into "themes". According to the results of the research, A1 Level, it was identified that Turkey Maarif Foundation's Teaching Turkish as a Foreign Language Program had the highest distribution with 45 grammar topics; A2 level, it was concluded that the Turkey Maarif Foundation's Teaching Turkish as a Foreign Language Program had the highest distribution with 27 grammar topics; B1 level, it was identified that Yeni Hitit Turkish Textbooks for Foreigners had the highest distribution with 41 grammar topics; B2 level, it was concluded that Gazi University's Turkish Grammar Books for Foreigners had the highest distribution with 86 grammar topics; C1 level, it was identified that Gazi University's Turkish Grammar Books for Foreigners had the highest distribution with 66 grammar topics; C2 level, it was concluded that while there were 18 grammar topics in Istanbul Turkish Books for Foreigners, there was no grammar section in the other language sets.

Key Words: Turkish language teaching sets, grammar, content distribution.

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı İle Türkçe Öğretim Setlerinde Dil Bilgisi İçeriklerinin İncelenmesi

ÖZET

Araştırmanın amacı, Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe öğretim setlerindeki 'dil bilgisi içeriklerinin dağılımını' tespit etmektir. Araştırmada, 'nitel araştırma yöntemi' tekniklerinden 'doküman incelemesi tekniği'; 'amaçlı örnekleme yöntemlerinden', 'maksimum çeşitlilik örnekleme' tercih edilmiştir. Veriler, 6 "kategoriyeye" ayrılmıştır. Verilerin analizi, "temaya" ayrılarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; A1 düzeyinde Programın, 45 dil bilgisi konusuyla en yüksek dağılıma, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarının 15 dil bilgisi konusuyla en düşük dağılıma; A2 düzeyinde Programın, 27 dil bilgisi konusuyla en yüksek dağılıma, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setlerinin 15 dil bilgisi konusuyla en düşük dağılıma; B1 düzeyinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarının 41 dil bilgisi konusuyla en yüksek dağılıma, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setlerinin 9 dil bilgisi konusuyla en düşük dağılıma; B2 düzeyinde Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarının 86 dil bilgisi konusuyla en yüksek dağılıma, Programın 9 dil bilgisi konusuyla en düşük dağılıma; C1 düzeyinde de Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarının 66 dil bilgisi konusuyla en yüksek dağılıma Programın 5 dil bilgisi konusuyla en düşük dağılıma ve C2 düzeyinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti hariç diğer dil setlerinde dil bilgisine yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe dil öğretim setleri, dil bilgisi, içerik dağılımı.

¹ Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilim Dalı, melike.erdil@gazi.edu.tr, 0000-0001-8146-2183.

² Profesör Doktor, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilim Dalı, fatmaacik1@gazi.edu.tr, 0000-0002-3972-0799.

Giriş

Türkçe eğitiminin uzmanlık dallarından biri olan yabancılara Türkçe öğretimi alanında özellikle son yıllarda artan ilgiyle birlikte ana dili öğretiminden bağımsız olarak 4 temel dil becerisi ve dil bilgisine özgü özel alan disipliniyle hazırlanan bir öğretim programına ihtiyaç duyulmuştur.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine özgü bir öğretim programının hazırlanması dilin etkili ve verimli öğretiminde önem arz etmektedir. Aynı zamanda dilin kurallarına bağlı olarak planlı ve standart bir dil öğretiminin gerçekleşmesine de yardımcı olacaktır. Eğitim programları, öğrenenlerin öğrenme deneyimlerine yön vermek, ihtiyaç duyulan bilgi, değer ve becerileri kazanmaları ve bütüncül bir biçimde gelişimlerini sağlamak için öğrenenlere rehberlik etmek amaçlarıyla geliştirilir ve uygulanır. Öğretim de bu uygulamanın planlanmış şeklidir. Öğretim, bireylerin farklı özellikleri, ihtiyaçları ve kazanması gereken nitelikleri dikkate alınarak planlanır ve gerçekleştirilir (Yakar, 2016, s. 2). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de bireysel farklılıkları dikkate alan eğitim programlarının hazırlanması gerekmektedir. Her dil kullanıcısının Türkçeyi öğrenme amacı farklıdır bu kapsamda aynı standartlara bağlı kalarak Türkçe öğretimi mümkün olmayacaktır. Türkiye Maarif Vakfı başta olmak üzere dünya genelinde Türkçe öğretiminin yapıldığı kurumlarına özgü hazırlanan eğitim programları ile ticaret, iş vb. amaçla Türkçe öğrenen dil kullanıcılarına özgü eğitim programlarının da ayrı bir disiplinle hazırlanması gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine özgü bir eğitim programı hazırlanırken; dilin sosyolojisi, dilin felsefesi, dil ve toplum ilişkisi ile dilin edimsel kullanım boyutlarının da dikkate alınması gerekmektedir. İlgili unsurlar kapsamında hazırlanan Türkçe öğretim programı, hem Türk dilinin hem de Türk kültürünün gelişimine sağlayacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler, Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı gibi kurum ve kuruluşlar marifetiyle yürütülen yurt dışı ve yurt içi Türkçe öğretimi süreçlerindeki mevcut durum ve gelişmeler, uluslararası ölçekte Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin kapsamını genişletirken Türkçe öğretiminin aynı zamanda uluslararası dil öğretimi standartlarına göre yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 8).

Türkiye Maarif Vakfı'nın öncülüğünde alan uzmanları ve ilgili kurum temsilcilerinin titiz çalışmalarıyla 12 aylık bir iş takviminde geliştirilen Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, sözü edilen bu temel gerekçelerden hareketle hazırlanmıştır (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 8). Yabancılara Türkçe öğretimine özgü bir program hazırlandığı takdirde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedeflenen kazanımların da amacına kolaylıkla ulaşmasına yardımcı olacaktır. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, özellikle örgün eğitime göre oluşturulan izlenceler bölümüyle alanda ilk örneği teşkil etmektedir (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 8). Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde seviyelere göre tanımlanan yeterlikler esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çerçevede Program, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin standartlarını belirlemesi yönüyle öğrenenler, öğreticiler ve sınav uygulayıcıları için hâlihazırda temel bir başvuru kaynağıdır.

Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı alanın ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak özel alan uzmanları tarafından hazırlandığı iddiasındadır (Türkiye Maarif Vakfı, 2019, s. 6). Program, ilk olarak 21.08.2019 tarihinde yayımlanmıştır. 11.11.2020 tarihinde ise ikinci kez basılmıştır. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı birbirini tamamlayan iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; programın temel dayanakları ve yaklaşımı, genel amaçları, yapısı ve kademelere göre yapılandırılması, uygulanmasına dair öneriler, ölçme ve değerlendirme

yaklaşımı ile seviye ve becerilere göre düzenlenmiş kazanımlar listesi; ikinci bölüm kademelere göre yapılandırılmış izlencelerden oluşmaktadır. Bu izlenceler yurt içi ve yurt dışında örgün eğitim kademelerine göre yapılandırılmıştır (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 23). Bu kademeler; okul öncesi dönemi, ilköğretim I. kademe (ilkokul), ilköğretim II. kademe (ortaokul) ve ortaöğretimdir (lise). Her kademe yaş, dil düzeyi ve ders saati bilgisine yer verilmiştir (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 25-26). Yurt içi ve yurt dışında örgün eğitim kademelerine hitap ederek hazırlanan bir programın Türkçe öğretiminin daha planlı ve programlı olarak yürütülmesini sağlayacağı muhakkaktır.

Programda dil kullanım alanları; özel (kişisel) alan, kamusal alan, mesleki alan ve eğitim alanı olmak üzere 4 alan kapsamında sınıflandırılmıştır (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 14-20). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde “sosyokültürel bilgiler” başlığı altında ele alınan kültürel unsurların (CEFR, 2001; 2018) Programın yapılandırılmasında dikkate alındığı belirtilmiştir.

Programda, seviyelere göre dil yapıları listesi verilmiştir. Bu listede dil seviyeleri kapsamında “dil bilgisi içerikleri” yer almaktadır (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 156-159). Türkçe 4 temel dil becerisinin edinimi sürecinde dil bilgisi öğretimi önem arz etmektedir. Dil bilgisi öğretiminden yoksun bir Türkçe öğretimi mümkün değildir. Bu durum, Türkçenin doğru ve etkili kullanımını da olumsuz yönde etkileyecektir. Bu hususta çalışma, dil bilgisi içeriklerinin tespitine yönelik olarak sınırlandırılmıştır. İlgili literatür taramasında, Türkçe öğretim setlerindeki dil bilgisi içerikleri ile Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı’ndaki dil bilgisi içeriklerinin dağılımına yönelik bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda, Program ile dil öğretim setlerinin dil bilgisi içerikleri karşılaştırılarak dil öğretim setlerinin, dil bilgisi içeriklerinin dağılımı açısından Programa uygunluğu araştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe Öğretim Setlerindeki ‘dil bilgisi içeriklerinin dağılımını’ tespit etmektir.

Araştırma Soruları

Araştırmanın temel sorusu; Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe Öğretim Setlerindeki ‘dil bilgisi içerikleri’ nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmanın alt soruları ise aşağıda yer almaktadır:

1. Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe Öğretim Setlerinin “başlangıç düzeyinde” dil bilgisi içerikleri eşit bir dağılım göstermekte midir?
2. Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe Öğretim Setlerinin “orta düzeyde” dil bilgisi içerikleri eşit bir dağılım göstermekte midir?
3. Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe Öğretim Setlerinin “ileri düzeyde” dil bilgisi içerikleri eşit bir dağılım göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Yabancı dil olarak Türkçe 4 temel dil becerisinin edinimi sürecinde dil bilgisi öğretimi dilin doğru ve etkili kullanılmasında önem arz etmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi düşünüldüğünde Barın (1994, s. 54)’ın belirttiği gibi kişiler, ana dilini öğrenirken dil bilgisine ihtiyaç duymasalar da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil bilgisine ihtiyaç vardır, çünkü öğrenenler ana dilleri dışında bir dil öğrenmektedirler ve devamlı olarak kendi ana dilleriyle öğrendikleri dili karşılaştırmaktadırlar. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler, bu dili bütün yönleriyle öğrenip

kullanmaya başlamaları sebebiyle becerilerle birlikte dilin kurallarını öğrenme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Karakuş Tayşi ve Demir Atalay, 2017, s. 17 akt. Göçen, 2019, s. 29).

Kerimoğlu ve Raffard (2020, s. 286), lisans seviyesi için yazılacak dil bilgisinin ölçüsünün farklı, ortaokul için yazılacak dil bilgisi ölçüsünün de farklı olması ve yabancılara Türkçe öğretirken kullanılacak dil bilgisi ile Türkoloji bölümü öğrencisi için yazılacak dil bilgisinin farklı olması gerektiğini belirtmektedirler. Bu kapsamda yabancılara Türkçe öğretimi alanına özgü olarak verilmesi planlanan dil bilgisi konularının kolaydan-zora ilkesi gözetilerek dil düzeylerine uygun olarak sınıflandırılması gerekmektedir.

Ho ve Binh (2014), dil öğretimi bağlamında dil bilgisinin ayrışık bir dal olarak ele alınması yerine diğer becerilerle bağlantısı çerçevesinde düşünülmesinin öğretimi daha etkili duruma getirebileceğini ifade etmektedirler. Her ne kadar dil bilgisinin ayrı olarak değerlendirilmesinden ziyade yalnızca dört temel dil becerisinin edinimi sürecinde “sezdirilerek” verilmesi gerekliliği üzerinde durulsa da Maarif Vakfı tarafından hazırlanan programda da “Seviyelere Göre Dil Yapıları Listesi” kapsamında seviyelere göre “Dil Bilgisi İçeriklerinin” tablolar hâlinde yer verildiği görülmektedir (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 156). İlgili tablolarda dil seviyelerine göre öğretilmesi gereken dil bilgisi konularının isimleri de yer almaktadır.

Seviyelere uygun 4 temel dil becerisine yönelik kazanım listelerinin ardından “Dil Bilgisi İçerikleri” ayrı bir başlıkta ele alınarak seviyelere göre öğretilmesi gereken konuların ve eklerin belirgin kılınması öğretmenler ve öğrenciler açısından programın öğretimi ve öğrenimi sürecinde kolaylık sağlayacaktır. Bu kapsamda, kazanım listelerinin ardından “Dil Bilgisi İçeriklerine” yer verilme sırası uygundur. İncelenen dil öğretim setleri ile Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı’nın dil bilgisi içerikleri açısından örtüşmediği görülmektedir. Programın, “dil bilgisi içeriklerinin” ve dil öğretim setlerindeki “dil bilgisi konu dağılımının” incelenmesi açısından bu çalışma önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, ‘nitel araştırma yöntemi’ kullanılmıştır. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çerçeve içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 45).

Araştırma Tekniği

Araştırmada, “doküman incelemesi” tekniği kullanılmıştır.

Doküman İncelemesinin Aşamaları

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, tüm doküman verisinin bir bütün olarak analize konu olması mümkün olmayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 227). Güleç ve Ömeroğlu, (2016, s. 80), yabancılara Türkçe öğretiminde Türkiye ve yurt dışındaki çeşitli merkezlerde en çok tercih edilip kullanılan 4 dil öğretim seti olduğunu ifade etmektedirler. Bu kapsamda belirtilen 4 dil öğretim seti örneklem olarak seçilmiştir. Bu yayınlardan; Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1, A2, B1, B2, C1, C1+ , Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı 1-2, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1-2-3 ve Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı doküman incelemesine tâbi tutulmuştur.

Veriyi Analiz Etme

Dokümanlar sadece ek veri kaynağı olarak değil, tek başına bir araştırmanın tüm veri setini de oluşturabilir. Bu durumda dokümanların, araştırmanın amacına göre kapsamlı bir içerik analizine tabi tutulması gereklidir. Buna örnek olarak, herhangi bir alanda yazılmış ders kitapları ayrıntılı bir araştırma konusu yapılabilir (Bailey, 1982). Bu çalışmada da Türkçe 4 dil öğretim seti ve Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan öğretim programı doküman incelemesinde seçilen tek veri kaynaklarıdır. Bu dokümanlar, diğer veri toplama yöntemlerinin yanı sıra kullanılan ek bir veri kaynağı değildir (Bailey, 1982).

Dokümanları böyle bir amaç için kullanacak araştırmacılar, dokümanları dört aşamada analiz edebilirler: analize konu olan veriden örneklem seçme, kategorilerin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması ve sayısallaştırma (Bailey, 1982).

Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçme

Bu çalışmada, Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe öğretim setlerindeki dil bilgisi içeriklerinin dağılımı araştırılmıştır. Dil bilgisi içerikleri kapsamında Programa uygunluğu açısından incelenen Türkçe öğretim setlerinden; kullanımı en çok tercih edilen 4 Türkçe öğretim seti seçilmiştir. Bu seçimin nedeni ise ders kitapları örneğini ele alalım ve eldeki kitapların sayısının fazla olduğunu varsayalım. Bu durumda araştırmacı, öncelikle bunlar arasından belirli bir örneklem yöntemi kullanarak bir grup dokümanı ya da bu dokümanların belirli bölümlerini seçebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 227). Araştırmada, *'amaçlı örnekleme yöntemlerinden'* biri olan *'maksimum çeşitlilik örnekleme'* tercih edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sıklıkla kullanılan 4 dil öğretim seti diğer dil öğretim setlerine maksimum çeşitliliği sağlayabilecek nitelikte örneklem olma özelliğinden dolayı *'maksimum çeşitlilik örnekleme'* seçilmiştir.

Kategorileri Geliştirme

Araştırmanın verileri, *"kategorilere"* ayrılarak incelenmiştir. Her kategori altında yapılacak analize konu olan veri, sadece ilgili kategori altında yer alır ve böylece aynı veri birden fazla kategori altında verilmez (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 228). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında 3-15 yıl deneyimi olan 5 uzmanın görüş ve önerileri dikkate alınarak araştırmanın *"kategorileri"* belirlenmiştir. Uzmanların, Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile dil öğretim setlerindeki Türkçe dil bilgisi içeriklerinin *'dil düzeylerine'* ayrılarak karşılaştırılmasına yönelik görüş ve önerileri (%80) doğrultusunda araştırma verileri, *"6 kategoriye (Türkçe dil düzeyleri-A1, A2, B2, B2, C1, C2)"* ayrılarak incelenmiştir.

Analiz Birimini Saptama

Araştırmanın amacına bağlı olarak değişik analiz birimleri söz konusudur: sözcük, tema, karakter veya kişi, cümle veya paragraf ve içerik (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 229-230). Bu çalışmada da elde edilen verilerin analizi *"tema"* belirlemesi ile yapılmıştır. Elde edilen veriler, Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında yer alan *'dil bilgisi teması'* açısından incelenmiştir.

Bulgular

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ve Türkçe Öğretim Setlerinde Başlangıç Düzeyi Dil Bilgisi İçerikleri

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil

Bilgisi Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki 'dil bilgisi içerikleri' Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. A1 Türkçe dil bilgisi içerikleri

A1 DÜZEYİ				
Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
1. Alfabe (Harflerin seslendirilmesi, büyük ve küçük yazımları, kelime içinde seslendirilmesi)	1. Bu, Şu, O, Burası, Şurası, Orası	1. Koşaç Tümcəsi (haber kipi)	I. Ses Bilgisi	1. Türk alfabesi
2. Ünlü ve ünsüz ayrımı	2. mI? değil	2. Sıralama – (İ)ncİ	I.1. Alfabe	2. Bu-şu-o, Kim?-Ne? Çoğul eki (-lAr), Soru eki (ml), Burası neresi?
3. Ünlü (kalın ve ince) ve ünsüzlerin (sert ve yumuşak) özellikleri	3. var/yok	3. Koşaç Tümcəsi (haber kipi devam) – (y)İm, -sİn, -, - (y)İz, -(sİn)İz, - (lEr)	I.2. Ünlüler	3. Bulunma durumu (-DA), Var-yok
4. Ünlü uyumu + çokluk eki	4. Bulunma Hâli Eki	4. Varoluş Tümcəsi (haber kipi) var, yok	I.3. Ünsüzler	4. Sayılar, Kaçınıcı?
5. Ünsüz uyumu + bulunma eki (-DA) + var/yok	5. Sayılar	5. Şimdiki Zaman (genel)- (İ)yor	I.4. Hece	5. İsim cümleleri
6. Ünsüz yumuşaması + yönelme hâli (emir kipi)	6. Çokluk Eki	6. Durum (yönelme, kalma, çıkma) –(y)E, -DE, Den	I.5. Ünlü Uyumu	6. Şimdiki zaman
7. Ünlü düşmesi (belirtme hâli + basit sıfatlar, vurgusuz orta hece ünlüsü)	7. Ayrılma Hâli Eki	7. Ulaçlar DİktEn sonra, -mEdEn önce	I.6. Ünsüz Uyumu	7. Yönelme durumu (- (y)A), Uzaklaşma durumu (-DAn)
8. Şahıs ve işaret zamirleri	8. Belirtme Hâli Eki	8. İlgeçler –(y)E kadar, -DEn önce, -DEn sonra	I.7. Ünsüz Yumuşaması	8. -mAk istemek
9. Belirsizlik zamirleri	9. Bulunma Hâli Eki	9. İyelik –(İ)m, -(İ)n, -(s)İ, -(İ)mİz, -(İ)nİz, lEr/s)İ	II. Şekil Bilgisi	9. İyelik ekleri
10. Bu ne/kim? , O ne/kim?	10. Yönelme Hâli Eki	10. Ad Tamlaması	II.1. İsim (Ad)	10. Ülke, milliyet, dil adları
11. Bu, şu, o, burası, şurası, orası	11. -Dan önce, -Dan sonra		II.1.1. İsimlerde Teklik/Çokluk	11. Kendi, hep. Belirtme durumu (- (y)I).
12. İyelik ekleri	12. Emir		II.1.2. İyelik	12. Saatler, -DAn -(y)A kadar
13. Yönelme hâli ve	13. Şahıs Zamirleri		II.1.3. İyelik ve Ünlü Düşmesi	13. -DAn önce/-DAn sonra, -mAdAn önce/-Dİktan sonra
	14. Şimdiki Zaman		II.1.4. Ek Fiil Geniş/Şimdiki Zaman	14. -DAn beri / -Dİr
	15. Belirli Geçmiş Zaman		II.1.5. Var/Yok Cümlesi	15. İsim tamlamaları
	16. Zaman Zarfları		II.2.1. Şimdiki Zaman	16. -ki eki
	17. -ile, -ylA		II.2.2. Görülen Geçmiş Zaman	17. Karşılaştırma (daha, en)

eki: -A / -E	20. -Dan... -A	(belirtili) AD-
14.Ayrılma hâli ve eki: -DAN	Kadar	(n)İN AD-
15.İlgi Zamiri (Benimki...)	21. Gelecek Zaman	(lEr/s)İ
16.Basit emir cümleleri		11. Ad Tamlaması (belirtisiz) AD AD -(s)İ
17.İstek/dilek I. çekim		12.Ad Tamlaması (zincirleme) AD -(n)İN AD(- (lEr/s)İ(nİN)) AD-(lEr/s)İ
18.Ek fiil geniş zaman (ülke, milliyet, meslek, durum, yaş) + mI? / değil		13.Geçmiş Zaman (belirli) -Dİ
19.Hâl ekleri-fiil ilişkisi		14.Koşaç Tümcəsi (hikâye kipi) - (y)Di (<i-di)
20.İsim tamlaması		15.Şimdiki Zaman (hikâye kipi) -(İ)yordu (<-(İ)yor i-di)
21.İsim tamlaması + hâl eki > fiil (zamir n'si)		16.Ulaçlar - (y)ken (< i-ken)
22.Şimdiki zaman + ünlü daralması -mA olumsuzluk eki		17.Bağlaçlar/İl geçler ile (>(y)lE)
23.Basit adlaştırmalar (-mAk iste-/ -mAYl sev-)		18.Emir Kipi - sİN, -(y)İN(İz), - sİN(ler)
24.Görülen geçmiş zaman		19.İstek Kipi - (y) E
25.Geniş zaman		20.Sıfatlaştırm a -İİ, -sİZ
26.Gelecek zaman		21. Karşılaştırma - DEn daha
27.Zaman zarfları (dün, bugün, yarın; önce, şimdi, sonra)		22. Üstünlük en
28.Sıklık zarfları (bazen, ara sıra, her zaman, genellikle ...)		23. Durum (belirtme) -(y) İ
29.Karşılaştırma yapıları: -DAn, -DAn daha ...		
30.Üstünlük derecesi: en		
31.-DAki		
32.-DAn -A kadar		

33.-DAn beri, -Dİr	24. Şimdiki			
34.Ek fiil belirli geçmiş zamanı	Zaman (resmi) -mEktE			
35.Yapım ekleri: -II/- sIz	25. İlgı Eki -ki			
36.Bağlaçlar: ile (vasıta ve bağlama), ve, ama, çünkü.	26. Bağlaçlar de/da			
37.Sıralama sayıları: birinci, ikinci, üçüncü...				
38.Saat kaç? (Tam ve yarım saatler)				
39.Temel soru ifadeleri				
40.-DAn önce/ -Dan sonra				
41.-(y)Abil (izin) + geniş zaman				
42.Sayılar				
43.Temel niteleyiciler				
44.-cA/ -A göre				
45.-DAn hoşlan				
45	21	26	15	17

Tablo 1 incelendiğinde;

a) Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı’nda 45 dil bilgisi konusuna yer verilmiştir. Bu bağlamda Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı’nda 15 dil bilgisi konusuna yer verildiği ve Programa en az uyan ders kitabı olduğu görülmektedir.

b) Programın başında yer alan ‘*alfabe*’ öğretimine 2 dil öğretim setinde (Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı) yer verilmiştir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe kitabında alfabe öğretimi yoktur. Oysa Kiril, Arap alfabesi gibi farklı alfabeleri kullanan öğrencilerin yanında Latin alfabesinin farklı şekillerini kullanan öğrenciler olduğu düşünüldüğünde alfabenin A1 düzeyinde ders kitabına konulması gerekir.

c) Dil öğretim setleri açısından A1 düzeyinde merkezi bir sınav yapıldığı takdirde ilgili dil öğretim setleriyle eğitim alarak sınava giren öğrencilerin bilgi düzeylerinin farklılık göstermesi muhtemeldir.

d) Daha önemlisi bir dilin kurallarının verilmesi sırası, bu sıralama öğrenme kolaylığı veya zorluğuna neden olabilir. Ana dili konuşurları için verilen sıralama kıstas kabul edilebilir. Bu bağlamda ders kitaplarını incelediğimizde mesela ‘*çokluk eklerinin*’ hem programda hem de dil öğretim setlerinde A1 düzeyinde yer aldığı görülmektedir. Ana dili konuşurları için ‘*Milli Eğitim Bakanlığı*’ tarafından hazırlanan ‘*Türkçe Dersi Öğretim Programını*’ incelediğimizde ise ilgili dil bilgisi konusunun 6.sınıfta

öğretildiği görülmektedir. Bu kapsamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çokluk eklerinin 'temel düzeyde' öğretiminin, ana dili programına paralel olarak da uygunluk gösterdiğini söylememiz mümkündür.

d) Ergin (2000, s. 47) ve Korkmaz (2017, s. 99)'a göre de 'harfler-alfabe-ses öğretimi' sıralamasıyla dil öğretiminin yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda Programın ve 2 dil öğretim setinin (Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı) sıralamaya uygun olarak dil öğretimini gerçekleştirdiğini söylememiz mümkündür.

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında A2 düzeyinde 'dil bilgisi içerikleri' Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. A2 Türkçe dil bilgisi içerikleri

A2 DÜZEYİ				
Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
1. Gelecek zaman + zaman zarfları	1. Belirsiz Geçmiş Zaman (-mİş)	1. Gelecek Zaman -(y)EcEk	II.3. İsim (Ad) Çekimi (II)	1. Emir kipi
2. Görülen geçmiş zaman + zaman zarfları	2. -DAn önce	2. Koşaç Tümcesi (gelecek zaman) olacak	II.3.1. Hâl Kategorisi	2. İstek kipi
3. Duyulan geçmiş zaman + zaman zarfları	3. -DAn sonra	3. İlgeçler (gibi, kadar)	II.3.1.1. Bulunma Hâli	3. Yapım ekleri (-İl, -sİz, -İlk)
4. Geniş zaman + sıklık zarfları	4. -mAdAn önce	4. Gelecek Zaman (hikâye kipi) -(y)EcEkTİ (<(y)EcEk idi)	II.3.1.2. Ayrılma Hâli	4. Belirli geçmiş zaman
5. Ek fiil (görülen ve duyulan geçmiş zaman)	5. DİktAn sonra	5. Eşitlik -CE	II.3.1.3. Yönelme Hâli	5. İsim cümlelerinde belirli
6. Zamirler, zamir +ki (Benimki)	6. Pekiştirme	6. Görelilik -(y) E Göre	II.3.1.4. Belirtme Hâli	geçmiş zaman. Bağlaçlar
7. Sıfatlar	7. Gibi, kadar	7. Geçmiş Zaman (belirsiz) mİş	Saat Kaç?// Ne Zaman?	(çünkü, bu sebeple, bu nedenle, bunun için)
8. Zarflar	8. Geniş Zaman (-İr/ -Ar/ -r)	8. Koşaç Tümcesi (rivayet kipi) -(y)mİş (<i-miş)	II.3.1.5. İlgi (Tamlayan) Hâli ve İsim Tamlaması	6. İle
9. Zarf fiiller (-İp, -ArAk, -mAdAn, -A ... -A)	9. -CA, A göre	9. Şimdiki Zaman (rivayet kipi) -(İ)yormuş (<(İ)yor i-miş)	II.3.1.6. Yalın Hâl	7. Gelecek zaman
10. Gereklik Kipi (-mAlI/ -mAk zorunda, -mAk gerek, -mAk lazım)	10. bu yüzden/ bu sebeple	10. Gelecek Zaman (rivayet kipi)	II.4. Zamir	8. İsim cümlelerinde gelecek zaman
11. Dilek-Şart kipi	11. belki... belki		II.4.1. Kişi (Şahıs) Zamirleri	9. Karşılaştırma
12. Yeterlik fiili (yetenek, tahmin, olasılık)	12. hem... hem		II.4.2. Dönüşlülük Zamirleri	
13. Bağlaçlar (hem ...)	13. ne... ne			
	14. ya... ya			
	15. ister... ister			
	16. -mA/-mAk/-İş			
	17. Dolaylı			

hem, ne... ne, veya, belki, ya...ya, dA)	Anlatım (Emir Kipi)	kipi) – (y)EcEkmiş (< - (y)EcEk i-miş)	II.4.3. İşaret Zamirleri	(gibi, kadar) 10.Belirsiz geçmiş zaman
14.-mAdAn önce /- DIkTAn sonra		11. Pekiştirme – DİR	II.4.5.Soru Zamirleri	11.Pekiştirme sıfatları
15.Gibi, kadar (Benzetme/karşılaştırma)		12. Geniş Zaman –(E/İ)r	Belirsizlik Zamirleri ve İsim Tamlaması, -ki Ekli İşaret Zamirleri	Küçültme ekleri (-CIk, - CA)
16.-cA, -A göre		13. Yeterlik – (y)Ebil/- (y)EmE-	II.5.Fiil Çekimi	12.Doğrudan anlatım (diye)
17.bu yüzden / bu sebeple		14.Geniş Zaman (hikâye kipi) – (E/İ)rdİ (<-(E/İ)r idi)	(2) II.5.1.Öğrenilen Geçmiş Zaman	Bağlaçlar (hem hem, ne ne, ya ya)
18.-An (sıfat fiil)		15. Geniş Zaman (rivayet kipi) – (E/İ)rmİş (<-(E/İ)r imiş)	II.5.2.Gelecek Zaman	13.Geniş zaman
19.Basit adlaştırmalar (-mAyI sev-/-mAk iste- ...)		16.Adlaştırma – mE, mEk, -(y)İş	II.5.3.Geniş Zaman, Sürekli Şimdiki Zaman	14.Geniş zamanın çeşitli kullanımları
20.-mAk için, -mAk üzere, -mAsI için		17.Adlaştırma (+İyelik)+ Durum –mE/ mEk/ -(y)İş (+iyelik) + durum	II.6.Yeterlilik Fiili	15.-DIr eki
21.Mesela, örneğin		18. Dolaylı Anlatım (emir kipi) “...”/ -mE	II.6.1.Yeterlilik I.Tip	16.Yeterlilik fiili (-y)Abil
22.Doğrudan anlatım (diye sormuş/diye cevap vermiş)		19.Ulaçlar – (y)İp(mEdEn)	II.6.2.Yeterlilik II.Tip	17.Yeterlilik fiilinin fonksiyonları
23.Ünlemler		20.Ulaçlar – (y)ErEk olarak		18. Zarf-fiiller (-y)İp,- mAdAn)
24.İkilemeler		21.Ulaçlar – (y)E... -(y)E		
25.-I beğen- / -I beğenme-, -I tercih et- /-I seç-		22.Ulaçlar –mE (+iyelik) için/ -mEk için		
26.Kesinlikle/mutlaka		23.Ulaçlar –mEk üzere		
27.sadece... değil... ayrıca/aynı zamanda		24.Bağlaçlar (çünkü, bu nedenle, bu yüzden)		
27	17	24	20	18

Tablo 2 incelendiğinde,

a) Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda 27 dil bilgisi konusuna yer verilmiştir. Bu bağlamda Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setlerinin 17 dil bilgisi konusuna yer verildiği ve Programa en az uyan ders kitabı olduğu görülmektedir.

b) Programın başında yer alan 'gelecek zaman' öğretimine 3 dil öğretim setinde (Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı) yer verilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe kitabında ise gelecek zaman konusu A1 kurunda öğretilmektedir.

c) Gelecek zaman, ana dili konuşurlarına şimdiki zamandan hemen sonra öğretilmektedir. Bu bağlamda şimdiki zamanın ardından gelecek zamanın öğretimine yönelik bir sıralama daha doğrudur. Program ve dil setlerinin de A1 kurunda şimdiki zaman öğretimine yer vererek sıralamayı doğru takip ettiği görülmektedir. Ancak Program ve dil setlerinin A2 kurunda diğer zaman öğretimlerini farklı sıralamalarda verildiği saptanmıştır.

d) Programın ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının fiilimsi türlerinden biri olan 'Zarf-Fiil' konusuna yer verdiği görülmektedir. Ancak Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında ise fiilimsi türlerinden biri olan 'İsim-Fiil' konusuna yer verildiği görülmektedir. Programda ve dil öğretim setlerinde fiilimsi türlerinden öncelikle anlatılması gereken tür üzerinde fikir birliği 'olmadığı' görülmektedir. Korkmaz (2017, s. 747-886)'a göre fiilimsi konusunun öğretimi 'isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil' sıralamasını takip ederek yapılmalıdır. Bu bağlamda Programın, ilk sırada zarf-fiil öğretimine yer verdiği ve Korkmaz (2017, s. 620), tarafından belirtilen sıralamaya uymadığı tespit edilmiştir.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ve Türkçe Öğretim Setlerinde Orta Düzey Dil Bilgisi İçerikleri

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında B1 düzeyinde 'dil bilgisi içerikleri' Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. B1 Türkçe dil bilgisi içerikleri

B1 DÜZEYİ				
Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
1.Hikâye birleşik zaman çekimleri	1.Zarf Fiil -(y)ken	1. Gereklilik kipi -mElİ	II.6.Kipler	1.Zarf-Fiiller
2.Rivayet birleşik zaman çekimleri	2.Şimdiki Zamanın Hikâyesi (I)yordu	2. Gereklilik (hikâyesi) kipi -mElİydİ	II.6.1.Gereklilik Kipi, Gereklilik I.Tip Çekim	(-y)ArAk, -(y)A -(y)A)
3.Şart birleşik zaman çekimleri	3.İsteşlik, İsteş Çatı - (I)ş	(<mElİ i-di)	Gereklilik II.Tip Çekim	2.Şimdiki Zamanın Hikâyesi
4.Yeterlik fiili + zaman ekleri	4.Dilek Kipi -sA	3. Gereklilik (rivayet) kipi -mElİymİş	II.6.2.Emir Kipi	3.Zarf-Fiiller (-y)ken)
5.Gereklilik kipi ve	5.Dilek Kipinin Hikâyesi -sAydI		II.6.3.Dilek-İstek Kipi	4.İsim-Fiil

gereklilik/ zorunluluk anlamı	6.Şart Kipi -(y)sA	(<mElİ i-miş)	Dilek-İstek I.Tip Çekim	Ekleri (- mAK/-mA)
içeren yapı ve kalıp ifadeler (-mAlI, - mAk zorunda, - mAk gerek, -mAk lazım)	7.Gereklilik Kipi: - mAlI	4. Gereklilik – mEk/-mE + iyelik gerek (-)/lazım	Dilek-İstek II.Tip Çekim	5.İsim-Fiil Ekleri (- (y)İş)
6.Gereklilik kipinin hikâyesi	8.-AlI, -DIğInDAn beri, -DI... -AlI	5. Zorunluluk -mEk	II.6.4.Şart Kipi	6.Emir
7.İsim fiiller (-mA, - mAk, -İş) +...- mAYI... -mAYA	9. Ettirgen Çatı: -DIr, -Ir, -t, -Ar	zorunda/meCb uriyetinde, mEyE mecbur	II.7. Ek Fiilin Kipleri (II)	Kipinde Dolaylı
tercih et-, - mAktAnsa... - mAYI		6. Zorunluluk kal-	II.7.1.Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı	Anlatım
tercih et-, -mAsInA rağmen, -mAsInI iste-)		7. İsteşlik birbiri	II.7.2.Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı	7.Gereklilik Kipi
8.Sıfat fiiller (-dIk), -DIk + iyelik, - AcAk + iyelik, -mİş -An)		8. Dönüşlülük kendi	II. 7.3. Ek Fiilin Şartı	8.Gereklilik Kullanımları (gerek / lazım / zorunda / meCbur)
9.Zarf fiiller (-Ip, - ArAk, -IncA, - IncAyA kadar, [-(y)ken], -mAdAn, -A...-A, -r... -mAz, -DIğIndA, -Dıkça, - DIğI için, -DIğI zaman, -DIğIndAn, - DIğIndan beri - DIğIndAn		9. Pekiştirme kendi	II.8.Sıfat ve Sıfat Tamlaması	9.Gereklilik Kipinin Hikâyesi
dolaylı, -AcAğI için)		10. Dönüşlü Çatı -(İ)n-	II.8.1.Niteleme Sıfatı	10.Zarf- Fiiller (-mAk için / -mAsI için / -mAk üzere)
10.Doğrudan ve dolaylı anlatım (demiş/diye		11.İsteş Çatı – (İ)ş-	II.8.2.Belirtme Sıfatı	11.Zarf- Fiiller (- mAktAnsa / -mAsInA rağmen)
sormuş/diye cevap vermiş, -AcAğInI ...-mAk, -DIğInI/-mAsInI ...- mAk)		12. Dilek Kipi -Se	II.8.2.1.İşaret Sıfatları	12.Zarf- Fiiller (-A rağmen / -sA bile)
		13. Dilek (hikâye) Kipi (keşke) –sEyDİ (<sE i-di)	II.8.2.2.Sayı Sıfatları	13.Dilek Kipi
		14. Ulaçlar – (y)ken (<i-ken)	II.8.2.2.a.Asıl Sayı Sıfatları	14.Dilek Kipinin Hikâyesi
		15. İlgeçler – DEn beri/-DİR	II.8.2.2.b.Sıra Sayı Sıfatları	15.Şart Kipi
		16. Ulaçlar – DIk + iyelik + - (n)dEn beri	II.8.2.2.c.Üleştirme Sıfatları	16. İsteş Çatı lı Fiiller
		17. Ulaçlar (- DI)... -(y)Elİ	II.8.2.2.d.Kesir Sayı Sıfatları, Sıfatların Sırası, Sayı Sıfatını İsim Yapmak	17. Zarf- Fiiller (- IncA, -Ir -
		18. Koşul Kipi zaman + -(y)Se (<i-se)	II.8.3.Belirsiz Sıfatları	
		19. Koşul Kipi (koşaç tümceleri) – (y)sE (<i-se)	II.8.4.Soru Sıfatları	
		20. Dilek	II.8.5.-ki Ekli Sıfatlar, -ki Ekli Sıfatları Zamir Yapmak, Belirsizlik Sıfatını Zamir Yapmak, Sıfat Tamlamasını İsim Tamlaması Yapmak	

(hikâye) kipi (eğer) –sE(- ydİ) (<-Se i-di)	Dereceleri II.9.1.Benzetme Derecesi	mAz) 18.Zarf- Fiiller (- DIğIndAn beri -(y)AlI, -DI -(y)AlI)
21.Ettirgen Çatı (İ)t-/Dİr- -/Er-/İr-	II.9.2.Eşitlik ve Eşitsizlik Derecesi	
22.Çoklu Ettirgen Çatı – (İ)t-/Dir-/Er- -/İr- +t-/tir	II.9.3.Karşılaştırma Üstünlük Derecesi II.9.4.Aşırılık Derecesi	
23. İşteş Çatı + Ettirgen Çatı – (İ)ş- + -tİr	II.9.5.En Üstünlük- Teklik Derecesi	
24.Edilgen Çatı –İl-	II.10.Sıfatlarda Kuvvetlendirme II.11.Sıfatlarda Küçültme	
25.tarafından/- CE Öbeği	II.12.Zarflar	
26.(İşteş)+(Ettir gen)+(Edilgen) Çatı –(İ)ş-/tİr- -/İl-	II.12.1.Hâl (Durum) Zarfları II.12.2.Zaman Zarfları	
27. Ortaçlar (öznesel) – (y)En, - (y)EcEk/- mEktE/-mİş olan	II.12.3.Yer-Yöne Zarfları II.12.4.Miktar Zarfları II.12.5.Soru Zarfları	
28. Ortaçlar (tümleçsel) – Dik/-(y)EcEk+ iyelik, - (y)EcEk/- mEktE/-mİş ol+ -duk+ iyelik	II.12.6.Edatlarla Kurulan Zarflar	
29.Ortaçlar (sözlüksel) – (E/İ)r/-mEz/- Dik/-(y)EcEk/- mİş		
30. Ulaçlar – Dik/-(y)EcEk + iyelik + -(n)dE, -Dik/-(y)EcEk + iyelik zaman		
31. Ulaçlar – (y)EnE/-		

- (y)İncEyE
kadar/dek
32. Dolaylı
Aktarım
(bütün
zamanlar) –
Dik/-(y)EcEk +
iyelik + -(n)İ
söyle
33. Dolaylı
Aktarım
(evet/hayır
soruları) –
(y)ip... -mE + -
dik/-(y)EcEk +
iyelik + -(n)İ
sor-
34. Dolaylı
Aktarım
(Koşaç
Tümcesi)
(olup) ... ol (-
ma) + -dik +
iyelik + -(n)İ
35. Dolaylı
Aktarım
(kipler) –
mEk/-mE +
iyelik gerek-
/iste-
36. Ulaçlar –
Dik/-(y)EcEk +
iyelik için, -
Dik/-(y)EcEk +
- (n)dEn
37.
Nedenleştirme
dolayı/
nedeniyle/
yüzünden/
diye
38. Adlaştırma
(genel) -mE/-
Dik/-(y)EcEk +
iyelik + -(n)E/-
(n)DE/-
n)DEN/-(n)İ
39. Ulaçlar –
Dik/-(y)EcEk +

			iyelik halde	
			40. Ulaşlar – mEşİnE rağmen/ karşın	
			41. Karşıtlık – (y)E rağmen/ karşın, -sE dE/bile	
10	9	41	36	18

Tablo 3 incelendiğinde,

a) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının 41 dil bilgisi konusuna yer verdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setlerinin 9 dil bilgisi konusuna yer verildiği ve Programa en az uyan ders kitabı olduğu görülmektedir.

b) Programın başında yer alan '*hikâye birleşik zaman çekimleri*' konusunun öğretimine Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı hariç diğer dil öğretim setlerinde de yer verilmiştir.

c) Program hariç, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setleri, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının '*Fiilde Çatı*' konusuna yer verdiği görülmektedir.

d) Programda ve dil öğretim setlerinin '*tümünde*' ilk haftalarda '*Gereklilik Kipinin*' öğretiminde birlik olduğu görülmektedir. Ana dili konuşurları için '*Millî Eğitim Bakanlığı*' tarafından hazırlanan '*Türkçe Dersi Öğretim Programını*' incelediğimizde ise ilgili dil bilgisi konusu 7.sınıfta öğretilmektedir. Bu kapsamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde gereklik kipi'nin '*orta düzeyde*' öğretimine, ana dili programına paralel olarak da uygunluk gösterdiğini söylememiz mümkündür. Ergin (2000, s. 376)'e göre '*fiil çekimi*' başlığı kapsamında '*gereklik kipi*' (Ergin, 2000, s. 423) konusunun öğretimine de yer verilmelidir. Bu kapsamda Programın ve dil öğretim setlerinin ilgili konu sıralamasını takip ettiğini söylememiz mümkündür.

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında B2 düzeyinde '*dil bilgisi içerikleri*' Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. *B2 Türkçe dil bilgisi içerikleri*

B2 DÜZEYİ				
Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
1. Birleşik zaman çekimleri	1. Sıfat Fiil Ekleri: -r, -Ar, -Ir, -AsI, -mAz	1. Birleşik Zamanlar (hikâye)	1. Fiilimsiler	1. Dönüşlü Fiil
2. Sıfat fiiller (-Ar, -mAz, -AsI)	2. Zarf Fiil Ekleri:	zaman/kip +-	1. A. Sıfat Fiiller 1. A. 1. Şimdiki	2. Zarf-fiiller (-dİkÇA, -

3.Zarf fiiller (-All, -dIkçA /-DIğI kadar, -mAksIzIn, -ken, -cAsInA, -DIğIndA, DIğI sırada, dIğI takdirde, DIğI zaman, DIğI için, dek, değIn, -AcAğI zaman, AcAğI sırada) -E doğru -DEn başka...	AnA kadar, - IncAyA kadar, - mAksIzIn 3.Bütün Zamanların Hikâyeleri 4.Sıfat Fiil Eki: - mIş 5.Zarf Fiil Ekleri: - DIğI zaman, - DIğIndA, -DIğI sırada, -AcAğI zaman, -AcAğI sırada 6.Bütün Zamanların Rivayetleri 7.Dolaylı Anlatım 8.İsimlerin Dolaylı Anlatımları 9.Fiillerin Dolaylı Anlatımları 10.İstek Kipinin Dolaylı Anlatımı 11.Soruların Dolaylı Anlatımları 12.Emir Kipinin Dolaylı Anlatımları 13.boyunca 14.süresince 15.-DIğI sürece 16.DIğI zaman 17.-DIkçA 18.IncA 19.-Ar... mAz	(y)dİ (< i di) 2.Birleşik Zamanlar (rivayet) zaman/kip + - (y)mIş (<i-miş) 3.Birleşik Zamanlar (şart) zaman/kip + - (y)sE (<i-se) 4.Ulaçlar – DIkçE, -DIk + iyelik sürece, süresince, boyunca 5.Ulaçlar – DIk/-(y)EcEk + iyelik kadar, - (y)EcEk kadar 6.Ulaçlar – DIk/-(y)EcEk + iyelik gibi 7.Birleşik Zamanlar zaman + ol 8.Birleşik Zamanlar (genişlemiş) zaman+ gibi ol 9.Ulaçlar – cEsInE, (-y) mIş gibi 10. Tezlik – (y)İver- 11. Sürme –(y) Edur-, - (y)Ekal, -(y)E gel- 12.Yeterlik – (y)Ebil/- (y)EmE- 13. Ulaçlar – mEktEnsE, - mEk varken, - mEk yerine, - (y)EcEk +	Zaman (geniş-geçmiş zaman) Sıfat Fiili 1.A.2.Görülen Geçmiş Zaman Sıfat Fiili 1.A.3.Gelecek Zaman Sıfat Fiili 1.A.4.Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat Fiili 1.A.5.İstek-Dilek Sıfat Fiili 1.A.6.Geniş Zaman Sıfat Fiili (1) 1.A.7.Geniş Zaman Sıfat Fiili (2) 1.B.Zarf Fiiller 1.B.1.Cümle Sıralayıcı Zarf Fiil Eki 1.B.2.fiil(+)-arak/erek+ana cümle 1.B.3... fiil +-a/-e... fiil +-a/-e+ana cümle 1.B.4... fiil+-ınca/-ince+ ana cümle 1.B.5... fiil +r... ..fiil+-maz/-mez+ana cümle 1.B.6. [i-ken] Eş Zamanlılık Fiilimsi Eki 1.B.7... fiil+-madan/-meden + ana cümle (+/-) 1.B.8.Başlangıç Noktası Fiilimsi Eki 1.B.9.	dIğI sürece) 3.Zarf-fiiller (-IncAyA kadar /dek / değIn, -AnA kadar / dek / değIn) 4. Edilgen Fiil 5.Tarafından / -CA 6.Zarf-fiiller (DIğI / AcAğI zaman / sırada / DIğIndA) 7.Ettirgen fiil 8.Zarf-fiiller (-DIğI için, -DIğIndAn dolayı, -DIğIndAn) 9. Edatlar (Artık-Sanki) 10.Sıfat-fiiller (- (y)An) 11.Sıfat-fiiller (-DIK, - (y)AcAK) 12.Sıfat-fiiller(- (I/A) r / -mAz /-DIK / -AcAk / - mIş) 13.Fiil cümlelerinde dolaylı anlatım 14.Soru cümlelerinde dolaylı anlatım 15.İsim cümlelerinde
--	---	--	--	---

iyelik + (n)E, - (y)EcEk + iyelik yerde	Aşamalılık/ Yineleme Fiilimsi Eki	dolaylı anlatım 16.Bağlaçlar (oysaki hâlbuki,
14. Sıfatlar – sEl	1.B.10. ... fiil +- madıkça/- medikçe + ana cümle (yoksa/ aksi takdirde)	meğerse, mademki, ne var ki,
15. Bağlaçlar ki'liler	1.C.İsim Fiiller	ne yazık ki, neyse ki)
16.Ulaçlar – DİK/ -(y)EcEk + iyelik + (n) E göre, -DİK + iyelik kadarıyla	1.C.1.-mak/-mek 1.C.2.-ma/-me 1.C.3.-ış/-iş/-uş/- üş	17.Bağlaçlar (dA) 18.Bağlaçlar (üstelik, hatta,
17. Ulaçlar – DİK + iyelik takdirde, mE + iyelik durumunda	2.Doğrudan- Dolaylı Anlatım 2.1.Şimdiki Zamanlı İç Cümle	ayrıca, bununla birlikte, bununla beraber)
18. Olumsuzluk (değil)	2.2.Sürekli Şimdiki Zamanlı İç Cümle 2.3.Görülen Geçmiş Zamanlı İç Cümle 2.4.Öğrenilen Geçmiş Zamanlı İç Cümle 2.5.Gelecek Zamanlı İç Cümle 2.6.Geniş- Gelecek Zamanlı İç Cümle (Olasılık Anlamlı) 2.7.Geniş Zamanlı İç Cümle 2.8.Gereklilik Kipli İç Cümle 2.9. Emir Kipli İç Cümle 2.10. İstek Kipli İç Cümle	

-
- 2.11. İsim
Yüklemlı İç
Cümle
- 2.12. Soru
Şeklindeki İç
Cümle
- 2.13. Yeterlilik
Fiili İç Cümle
- 2.14. Zamirli Art
Cümleyi Ana
Cümleye
Katmak
3. Birleşik Kipler
- 3.1. Hikâye
Birleşik Zamanı
- 3.1.1. Görülen
Geçmiş
Zamanın
Hikâyesi
- 3.1.2. Öğrenilen
Geçmiş
Zamanın
Hikâyesi
- 3.1.3. Şimdiki
Zamanın
Hikâyesi
- 3.1.4. Geniş
Zamanın
Hikâyesi
- 3.1.5. Gelecek
Zamanın
Hikâyesi
- 3.1.6. Gereklilik
Kipinin
Hikâyesi
- 3.1.7. İstek
Kipinin
Hikâyesi
- 3.1.8. Şart
Kipinin
Hikâyesi
- 3.2. Rivayet
Birleşik Zamanı
- 3.2.1. Şimdiki
Zamanın
-

Rivayeti
3.2.2. Geniş Zamanın Rivayeti
3.2.3. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti
3.2.4. Gelecek Zamanın Rivayeti
3.2.5. Gereklilik Kipinin Rivayeti
3.2.6. İstek Kipinin Rivayeti
3.2.7. Şart Kipinin Rivayeti
3.3. Şart Birleşik Zamanı
3.3.1. Şimdiki Zamanın Şartı
3.3.2. Geniş Zamanın Şartı
3.3.3. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı
3.3.4. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı
3.3.5. Gelecek Zamanın Şartı
3.3.6. Gereklilik Kipinin Şartı
4. Kelime Yapımı
4.1. Basit Kelimeler
4.2. Türemiş Kelimeler
4.2.1. İsimden İsim Yapım Ekleri
4.2.2. İsimden Fiil Yapım

Ekleri
4.2.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri
4.2.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri (Çatı Ekleri)
4.2.4.1. Etken Cümle/ Çatı
4.2.4.2. Edilgenlik Ekleri (Edilgen Cümleler)
4.2.4.3. Dönüştürme Ekleri (Dönüştürme Cümleler)
4.2.4.4. İşteşlilik Ekleri (İşteş Cümleler)
4.2.4.5. Ettirgenlik Ekleri (Ettirgen Cümleler)
4.2.4.6. Birden Çok Çatı Eki Almış Fiiller
4.3. Birleşik Kelimeler
4.3.1. Birleşik İsimler
4.3.2. Birleşik Fiiller
4.3.2.1. isim + yardımcı fiiller
4.3.2.2. fiil + tasvir (modal) fiilleri (Kurallı Fiiller)
a. fiil + -abil-/- ebil- fiili
b. Süreklilik Fiili
c. Tezlik Fiili
d. Yaklaşma Fiili

			4.3.2.3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller	
9	19	18	86	18

Tablo 4 incelendiğinde,

a) Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Ders Kitabının 86 dil bilgisi konusuna yer verdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda Programın, 9 dil bilgisi konusuna yer verdiği ve dil öğretim setlerinin dil bilgisi müfredatından farklı olduğu tespit edilmiştir.

b) Programın başında yer alan '*birleşik zaman çekimleri*' konusunun öğretimine Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları hariç diğer dil öğretim setlerinde de yer verilmiştir.

c) Programda yer verilen '*bağlaçlar*' konusuna Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının da yer verdiği görülmektedir. Ayrıca Programın ve dil öğretim setlerinin '*tümünde*' ise '*Filimsiler*' konusu yer almaktadır. Ancak fiilimsi türlerinin '*dağılımı*' değişiklik göstermektedir. Ana dili konuşurları için '*Milli Eğitim Bakanlığı*' tarafından hazırlanan '*Türkçe Dersi Öğretim Programını*' incelediğimizde ise ilgili dil bilgisi konusunun 8.sınıfta öğretimine yer verildiği dikkat çekmektedir. Bu kapsamda yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerinde '*orta düzeyde*' öğretimine yer verilen '*Filimsiler*' konusunun ana dili programı düzeyine indirgediğimizde '*ileri düzeye*' denk geldiği görülmektedir. Ergin (2000, s. 425)'e ve Korkmaz (2017, s. 229-886)'a göre sırasıyla '*isimler, sıfatlar, zamirler, zarflar ve fiiller*' konusunun öğretiminden sonra '*fiilimsi*' türlerine yer verilerek yapılması gerekmektedir. Programda ve dil öğretim setlerinde de '*birlik*' sağlandığı takdirde '*Filimsiler*' konusuna '*B2 ve ileri düzeyde*' ağırlık verilmesi daha uygundur.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ve Türkçe Öğretim Setlerinde İleri Düzey Dil Bilgisi İçerikleri

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında C1 düzeyinde '*dil bilgisi içerikleri*' Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. C1 Türkçe dil bilgisi içerikleri

C1 DÜZEYİ				
Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
1.Cümlelerin öğeleri, cümlede vurgu	-----	1.Ulaçlar ...-(y)E... -(y)E	5.Edatlar 5.1. ... -a/-e (Ø) + ait + isim (mülkiyet/ sahiplik edati)	1.Birleşik zamanlar (- Iyordu,- (I/A)rDI)
2.Cümle türleri(İsim, Fiil, Kurallı, Devrik, Sıralı, Bağlı, Olumlu, Olumsuz)		2. Yinelemeler... mİ ...	5.2. ... -a/ -e (Ø) + kadar	2. Birleşik zamanlar (- (y)AcaktI)
3.Yazım ve noktalama		3.Belirteçler (hiç yoktan, hiç değilse)		3.Birleşik

kuralları	4. Edilgen -İl + mEktE (dİR)	5.3. ... -a/ -e (Ø) + dek/ deġin	zamanlar (-mİştI)
4. Anlatım bozuklukları	5. Ulaçlar - mEksİzIn	5.4. ... - den başka (-nın/ (Ø) dışında)	4. Rivayet Birleşik Zamanlar
5. Bilimsel ve Resmî kalıp ifadeler	6. Belirteçler (henüz, daha, artık, zaten, şimdilik)	5.5. ... -nın/ (Ø) dışında (sadece/ bir tek)	(-I)yormuş, -(I/A)rmuş)
	7. Ulaçlar - mEkLE, mEkLE beraber/ birlikte, mEkLE kalma-, Dik + iyelik + -(y)IE kal-	5.6. -a/-e rağmen/ karşın	5. Rivayet Birleşik Zamanlar
	8. Ulaçlar -mEk/-mE + iyelik koşuluyla/ şartıyla	5.7. -dık + iyelik +hâlde (rağmen/ karşın)	(- (y)AcAkmİş)
	9. Bağlaç -ki	5.8. -nın/ Ø gibi	6. Rivayet Birleşik Zamanlar
	10. Adlaştırma - mİş + lİK iyelik var/yok/ol-, -Dik/-(y)EcEk + iyelik var/ yok ol-	5.9. ... ilgi eki/ Ø + için	(-mİşmİş- mAlIymİş, -sAymİş)
	11. Yinelemeler... -mEsİnE/-mEsİnE... dE...	5.10. ... -a/-e + göre	7. Şimdiki zamanın şartı (-I)
	12. Belirteçler yalnız, yalnızca, sadece, ancak	5.11. ... -a/-e + doğru	yorsa) Geniş zamanın şartı (- (I/A)rsA Zarf fi iller
	13. Durum Ekleri (yan işlevler) - (y)E, -De, -DEn	5.12. ... + -a/ -e karşı	(mAsI şartı yla/ koşuluyla
	14. Ulaçlar -mE/- (y)İş + iyelik + -(n)dEn önce/sonra/itibaren	5.13. ... + ilgi eki/ Ø ile	8. Duyulan / Görülen geçmiş zamanın şartı (-DIysA, -mİşsA)
	15. Soru (imalı)	5.14. ... ancak/ sadece	9. Gelecek zamanın şartı (- (y) AcAksA)
	16. Sıfatlar (sıralanış)	5.15. bile/ dahi/ hattâ	10. Kurlarsız birleşik fiiller
	17. Adlaşma sıfat + iyelik > ad	5.16. sanki/ adeta	11. Zarf Fiiller - (y)EcEk/-DIĞI
	18. İlgeçler dışında, -(n) dEn	5.17. üzere	kadar - (y)EcEk/-DIĞI gibi
		5.18. güya/ sözüm ona	
		5.19. ... + -dan ötürü (sebebiyle) Edatı	
		5.20. Sebep Bildiren Diğer Edat Yapıları	
		6. Bağlaçlar	
		6.1. fakat/ ama/ ancak/ lakin	
		6.2. ne var ki (maalesef)/ ne yazık ki (maalesef)	

başka, -(n)İN yanında/ yanı sıra	ve üzüntü duyma)	12.Bağlaçlar (Zira, aksi
6.3. halbuki/ oysa(ki)		halde, açıkçası)
6.4. mademki... o halde (durum böyle, o zaman bunu yap)		13.Bağlaç olan 'ki'
6.5. demek (ki) (çıkarm cümlesi bağlacı)		14.ki'li bağlaçlar (Demek ki, yeter ki, tut ki, şöyle ki,
6.6. çünkü (sebe cümlesi bağlacı)		nasıl ki, illâ ki, nedir ki, kaldı ki)
6.7. veya		
6.8. ya... ya (da)...		15.Kurallı birleşik fiiller
6.9. da/ de		
6.10. hem... hem (de)...		16.Zarf fi iller (-DIğInA /
6.11. gerek... gerek (se)...		-AcAğInA göre)
6.12. ... da/ de... da/ de...		17.Zarf fi iller (-DIğI takdirde)
6.13. ne... ne (de)...		18.5Zarf fi iller (-mEsi durumunda)
6.14. nitekim (zira) (delil cümlesi bağlacı)		
6.15. ki		
7. Ünlemler		
8. Fiillerde Anlam/ Zaman Kayması		
9. Anlam Bakımından ve Anlam İlişkileri Bakımından Kelimeler		
9.1. Eş Anlamlı Kelimeler		
9.2.Yakın Anlamlı Kelimeler		
9.3. Eş Sesli Kelimeler		
9.4. Zıt Anlamlı		

Kelimeler
9.5. Mecaz Anlamlı Kelimeler
9.6. Deyimler/ Kalıplar
9.7. Terim Anlamlı Kelimeler
10. Cümle ve Cümlenin Ögeleri
10.1. Yüklem
10.2. Özne
10.3. Nesne
10.4. Zarf Tümleci
10.5. Dolaylı Tümleş
10.6. Cümle Vurgusu
10.7. Cümle Dışı Unsurlar
11. Cümle Türleri
11.1. Yüklem Türüne Göre Cümleler
11.2. Yüklem Yerine Göre Cümleler
11.3. Anlamına (Olma Durumuna) Göre Cümleler
11.4. Yapısına (Birimlerine) Göre Cümleler
12. Anlatım Bozuklukları
12.1. Anlam Kaynaklı Anlatım Bozuklukları
12.2. Gramer Hatalarından Kaynaklanan Anlatım

		Bozuklukları		
		12.2.1. Özne- Yüklem Uyumsuzluğu		
		12.2.2. Birleşik Cümlelerde Öge Eksikliği		
		12.2.3. Tamlama Yanlıları		
		12.2.4. Yanlış Ek, Eksik Ek veya Fazladan Ek Kullanımı		
		12.2.5. Çokluk Anlamlı Sıfatlardan Sonra Çokluk Eki Kullanımı		
		12.2.6. Cümlede Fiil/ Fiilimsi ve Ek Eksikliği		
		12.2.7. Çatı Uyuşmazlığı		
5	-----	18	66	18

Tablo 5 incelendiğinde,

a) Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Ders Kitabının 66 dil bilgisi konusuna yer verdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda Programın, 9 dil bilgisi konusuna yer verdiği ve dil öğretim setlerinin dil bilgisi müfredatından farklı olduğu tespit edilmiştir. Program, başta olmak üzere diğer dil öğretim setlerinde de ileri düzeyde dil bilgisi öğretiminin 'devam ettiği' görülürken Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setinde ise 'dil bilgisi' bölümüne yer verilmediği ve 'B2 düzeyinde' dil bilgisi konularının 'tamamlandığı' dikkat çekmektedir. İlgili set, 'ileri düzeyde' Türkçe dil bilgisi öğretimine yer vermemektedir. Bu kapsamda enstitünün (Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir, C., C1, 2016), Program haricinde farklı bir 'dil bilgisi içeriği' tercih ettiği dikkat çekmektedir. Bu durum da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tek bir öğretim programı üzerinden yürütülmediğinin kanıtı niteliğindedir.

b) Programın başında yer alan 'cümlelerin öğeleri' konusunun öğretimine Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabında da yer verilmiştir.

c) Ana dili konuşurları için 'Milli Eğitim Bakanlığı' tarafından hazırlanan '1-8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programının' tümünü incelediğimizde ise dil bilgisi öğretiminin 'kolaydan-zora ilkesi' kapsamında hazırlandığı ve her öğretim kademesinde de (örnek: 1.sınıf alfabe öğretimi/ büyük harflerin yazımı vb.) dil bilgisi öğretimine yer verildiği görülmektedir. Ana dili konuşurlarına yönelik hazırlanan programda 'sarmal' olarak ilerleyen ve süreklilik arz eden 'dil bilgisi' öğretiminin, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında 'ileri düzeyde' de devam etmesi gerekmektedir. 'Dil bilgisi' öğretiminin

bazı dil öğretim setlerinde 'orta düzeyde' son bulması yabancı uyruklu öğrencilerin 'ileri düzeyde' Türkçenin kurallarını doğru ve etkili öğrenmelerini engelleyebilir.

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında C2 düzeyinde 'dil bilgisi içerikleri' Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. C2 Türkçe dil bilgisi içerikleri

C2 DÜZEYİ				
Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1+
-----	-----	-----	-----	1.Sıfat fiiller (-mİş/(y)AcAk/mAktA olan)
				2.Sıfat fiiller (-mİş/(y)AcAk/mAktA olduğu)
				3.Edatlar (-DAn dolayı, nedeniyle, yüzünden, sayesinde, diye)
				4.Ettirgen + Edilgen Çatılar
				5.İsteş + Ettirgen + Edilgen Çatılar
				6.Çift Ettirgen Çatılar
				7.İkilemeler
				8.Mecaz anlam
				9.Ad aktarması
				10.Çift olumsuzluk (-yor, -yA cAk, -mİş değil)
				11.Zarf-fi iller (-AcAk gibi -mİş gibi -cAsInA)

					12.Zarf-fi iller (-mA/Iş önce / sonra / itibaren)
					13.Anlatım bozukluğu
					14.Anlatım bozukluğu
					15.“mi” imalı soru
					16.Var-yok kullanımları
					17.Durum eklerinin yan işlevleri
					18.Paragrafta anlam
	----	---	---	---	18

Tablo 6 incelendiğinde,

a) Program, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarında C2 düzeyinde ‘dil bilgisi’ bölümüne ‘yer verilmediği’ görülmektedir.

b) İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında ise C2 düzeyi yerine C1+ olarak seviye ayrımının tercih edildiği dikkat çekmektedir.

Tablo 7. Türkçe Dil Bilgisi Niceliksel Konu Dağılımı

Kur Düzeyleri	Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
A1	45	21	26	15	17
A2	27	17	24	20	18
B1	10	9	41	36	18
B2	9	19	18	86	18
C1	5	---	18	66	18
C2	---	---	---	---	18
6	96	66	127	223	107

Tablo 7 incelendiğinde, Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe öğretim setlerinin dil düzeylerine uygun olarak niceliksel açıdan ‘eşit bir dağılım göstermediği’ dikkat çekmektedir. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Dil Setlerinde ise C1 ve C2 ‘dil bilgisi’

konu anlatımına ‘yer vermediği’ görülmektedir. C2 Düzeyinde ise ‘dil bilgisi’ konu anlatımına “yalnuzca” İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının ‘yer verdiği’ görülmektedir.

Programda ve dil öğretim setlerinde C1 ve C2 düzeyinde dil bilgisi öğretiminde ‘birlik’ olması gerekmektedir. Türkiye’deki üniversitelerin ‘genelinde’ akademik eğitim alabilmek amacıyla ön koşullardan biri olan ‘C1 Türkçe Yeterlilik Belgesi’ istenmektedir. Bu kapsamda C1 ve C2 düzeylerinde dil bilgisi öğretimine hiç yer verilmediği takdirde ‘ileri düzey’ dil öğretiminde, dilin kurallarının unutulması ihtimal dâhilindedir. Bu durum, ‘ileri düzey’ ve sonrası için Türkçenin doğru ve etkili kullanıma ‘engel’ teşkil edebilir. Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerden beklenen akademik performans düzeyini de ‘olumsuz’ yönde etkileyebilir.

Sonuç

Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ile Türkçe öğretim setleri dil bilgisi açısından incelenmiş ve her bir yayının birbirinden ‘bağımsız’ olarak dil bilgisi öğretimine yer verdiği saptanmıştır.

Dil bilgisi, dil eğitimi sürecinde dört temel dil becerisi okuma, yazma, konuşma, dinlemenin etkili ve doğru kullanımı için önemlidir. Bir dile ait kuralları bilen bir kişi eğer o kuralları kullanarak o dilde okuyamıyor, konuşamıyor, yazamıyor, dinlediğini anlamıyorsa dilbilgisi sadece bilgi olarak kalır ve o dile ait yetkinlik kazanılamaz. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil bilgisi konularının belli becerileri destekleyecek şekilde sınıflandırılıp sınırlandırılması ve yapılandırılması gerekmektedir (Karatay ve Kaya, 2019, s. 3).

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı’nda ve Türkçe öğretim setlerinde dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileri dışında ‘dil bilgisi’ bölümüne de yer verilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının hemen hemen hepsinde dil bilgisi konularına yer verilmektedir. Ancak her kitapta farklı dil bilgisi konuları geçmekte, düzeylere göre bir dağılım yapılmamaktadır. Aynı zamanda kitaplarda geçen dil bilgisi konuları farklı adlandırılmakta bu da terim sorununa sebep olmaktadır. Dil bilgisi konularının sıralamasında standart olmadığı gözlemlenmektedir (Çalışır Zenci, 2019, s. 94).

Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi konularının düzeylere göre dağılımı ve adlandırılmasının değişiklik göstermesinin yanı sıra alana yönelik program eksiliği de dikkat çekmektedir. Candaş Karababa (2009, s. 270), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, öğrenenlerin gereksinimlerine ve düzeylerine uygun programların geliştirilmesi gerektiğini, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklar için uygun resimler ve metinlerin bulunduğu kitapların hazırlanması ve onların yaş düzeyine uygun ders programlarının düzenlenmesinin zorunluluğunu ifade etmiştir. Biçer, Çoban ve Bakır (2014, s. 126), tarafından yapılan alan taramasında yabancılar için hazırlanan Türkçe öğretimi programlarının öğrencilerin ana diline, yaşına, eğitim düzeyine ve kültürüne göre hazırlanmadığı, programla birlikte Türkçe öğretiminde kullanılan yöntem ve materyallerin çağın koşullarına uygun olmadığı ve eksikliklerinin bulunduğu gibi çeşitli sorunlar tespit etmişlerdir.

Bu araştırmada, Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı’ndaki dil bilgisi içerikleri ile Türkçe öğretim setlerinin dil bilgisi içerikleri karşılaştırmasından elde edilen sonuçlar şunlardır: “Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı’nın”;

1. Başlangıç düzeyinde Programın başında yer alan “alfabe” öğretimine 2 dil öğretim setinde (Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı) yer

verildiği tespit edilmiştir. Yine başlangıç düzeyinde Programın başında yer alan “gelecek zaman” öğretimine 3 dil öğretim setinde (Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı) yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Programdaki dil bilgisi içeriklerinden “*ünlü uyumları ve hâl durum ekleri*” konularının dil öğretim setlerinde yer alan dil bilgisi içerikleriyle paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Programın, başlangıç düzeyinde “*şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman, geniş zaman, gelecek zamanın yanı sıra dilek-şart kipinin*” öğretimine de yer verildiği saptanmıştır. Ancak Türkçe öğretim setlerinde birleşik zamanların öğretimi orta ve ileri düzeylerde yapılmaktadır. Başlangıç düzeyinde, dil bilgisi içeriklerinin niceliksel dağılımı incelendiğinde ise Maarif Vakfı tarafından yayımlanan programın 72 dil bilgisi konusu ile Türkçe öğretim setlerinden daha fazla dil bilgisi öğretimine ağırlık verdiği dikkat çekmektedir.

2. Orta düzeyde, Programın başında yer alan “*hikâye birleşik zaman çekimleri*” konusunun öğretimine Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı hariç diğer dil öğretim setlerinde de yer verdiği tespit edilmiştir. Ancak Program hariç, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Setleri, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında “*Filde Çatı*” konusuna yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Programda ve dil öğretim setlerinin “*tümünde*” ilk haftalarda “*Gereklilik Kipinin*” öğretiminde birlik olduğu görülmektedir. Programın dil bilgisi içeriklerinden “*filimsiler*” konusunun Türkçe öğretim setlerinde de yer aldığı ancak filimsi türlerinin sıralamasında “*farklılıklar*” olduğu tespit edilmiştir. Programın orta düzeyinde de “*birleşik zamanların*” öğretimi konusunun devam ettiği görülmektedir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, birleşik zamanların öğretimini “*ileri düzeyde*” tercih etmesine rağmen diğer Türkçe öğretim setlerinde ise “*orta düzeyde*” birleşik zamanların öğretimine yer verdiği saptanmıştır. Orta düzeyde dil bilgisi içeriklerinin niceliksel dağılımı incelendiğinde ise Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabının 122 dil bilgisi konusu ile Türkiye Maarif Vakfı tarafından yayımlanan programdan ve diğer Türkçe öğretim setlerinden daha fazla dil bilgisi öğretimine yer verdiği görülmektedir.

3. Programın ileri düzeyinde, dil bilgisi içeriklerinden “*cümlelerin öğeleri ve anlatım bozuklukları*” konularının Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabı ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabında (C2 düzeyinde) yer alan dil bilgisi içerikleriyle paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. İleri düzeyde dil bilgisi içeriklerinin niceliksel dağılımı incelendiğinde ise yine Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitabının 66 dil bilgisi konusu ile programa ve diğer Türkçe öğretim setlerine göre dil bilgisi öğretimine daha fazla ağırlık verdiği tespit edilmiştir.

4. Program ve Türkçe öğretim setlerinde ileri düzeyin son aşaması olan C2 düzeyinde Türkçe dil bilgisi öğretimine “*yer verilmediği*” dikkat çekerken İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında C1+ olarak ayrı bir ders kitabının yayımlandığı ve hem Türkçe öğretimine hem de dil bilgisi öğretimine “*devam edildiği*” görülmektedir.

Özet olarak “*Türkiye Maarif Vakfı*” tarafından yayımlanan “*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı*” ile Türkçe öğretim setlerinin başlangıç, ileri ve orta düzeylerinin tümünde dil bilgisi içerikleri ve niceliksel konu dağılımında “*büyük farklılıklar*” olduğu görülmektedir. Eşit düzeyde dil bilgisi içeriğine yer verilmemesinin sonucunda yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe başarı düzeylerinin de farklılık göstermesi muhtemeldir. Aynı zamanda “*Türkçe Sertifika Sınavlarına*” yönelik henüz merkezi sınav sistemine geçilmediği için yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye geneli başarı düzeylerinin ölçümü de yapılamamaktadır. Ayrıca ileri düzede esas alınan geçme notları (65/ 70/ 75/ 80/ 85 gibi) üniversiteler arasında değişiklik göstermektedir.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programına yönelik önerilerimiz şunlardır:

1. İlgili sorunlar dikkate alındığında 'Türkiye Maarif Vakfı' tarafından geliştirilen Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nın, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretime yönelik geliştirildiği ve belirlenen hedef kitle ile programın kapsamının daraltıldığı görülmektedir. Ancak lisans ve üzeri düzeyde Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde de program geliştirme çalışmaları yapılabilir.

2. Yapılan pilot uygulamalar sonucu elde edilen veriler kapsamında Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'ı yeniden revize edilerek Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı üniversitelerin tamamında kabul edilebilir. Bu vesileyle Türkçe dil bilgisi konularının dağılımında ve adlandırılmasında eşitlik sağlanabilir.

3. Üniversitelerin ilgili birimleri tarafından geliştirilen programın, koordinasyonu ve geliştirilmesine yönelik saklı hakları "Türkiye Maarif Vakfı'na" devredilebilir. Hedeflenen müfredat birliğine erişildiği takdirde üniversitelerde yapılan Türkçe öğretiminin merkezi koordinasyonunu sağlamak daha kolay olabilir. Merkezi sınav sistemine geçilmesi durumunda yabancı uyruklu öğrencilerin gerçek başarı düzeylerine de doğrudan erişmek mümkün olabilir.

4. Dünya genelinde C2 düzeyinde yapılan yabancı dil öğretimleri incelenerek ve yabancı öğrencilerin Türkçe C2 düzeyinde eğitim alma ihtiyaç ve istekleri dikkate alınarak uzman ekiplerce yapılan değerlendirmeler sonucunda C2 düzeyinde programda ve Türkçe öğretim setlerinde ortak bir yayım birliği sağlanabilir. Yayım birliği sağlanamadığı takdirde C2 düzeyinde Türkçe eğitimi alan yabancı öğrenciler ile almayan yabancı öğrenciler arasında dil düzeyleri arasında farklılıklar görülmesi muhtemeldir. Bu durum da eğitimde eşitlik ilkesiyle bağdaşmayabilir. Zira her üniversitede verilen Türkçe eğitiminde görülen farklılıklar yabancı öğrencilerin bakış açılarının değişmesinde başat bir rol üstelenebilir.

Yabancılar Türkçe öğretim programı, her yönden alanında uzman kişilerce hazırlanmalı; bunun için konu alanı uzmanlarından bir birim oluşturulmalıdır. Oluşturulacak birim içerisinde Türkçenin öğretim yöntemlerini belirleyebilmek için Türkçe öğretimi uzmanları, hazırlanacak programın hedef kitleye uygunluğunu belirleyebilmek için gelişim ve öğrenme uzmanları ve kazanımlara ulaşma düzeyini belirleyebilmek için ölçme ve değerlendirme uzmanları bulunmalıdır (Ünlü, 2011).

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, ilgili eksikler dikkate alınarak çağın koşullarına uygun olarak hazırlanmalıdır. Öncelikle hazırlanan programın test edilmesi amacıyla seçilen kurumlarda pilot uygulamalar yapılmalı ve pilot uygulamalar sonucunda program yeniden revize edilerek alana kazandırılmalıdır. Alan uzmanları tarafından çağımızın teknolojisi dikkate alınarak eylem odaklı işlevsel nitelikte hazırlanacak programda, dil öğretim teknikleri, yöntem, teknik, strateji ve materyal kullanımına yer verilmelidir. Ayrıca, yabancı öğrencilerin bireysel farklılıkları, yaşları, ilgileri, dil yetenekleri, eğitim düzeyleri, kültürleri ve dili öğrenme amaçlarının da (diplomatik, ticari, eğitim vb.) dikkate alınması gerekmektedir.

Kaynakça

Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research* (2nd Eds.). New York: The Free Press.

Barın, E. (1994). Yabancılar Türkçenin öğretimi metodu. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 17, 53-54.

- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir, C. (Ed.), (2016). *A1 Yedi iklim Türkçe* (3.Baskı). Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir, C. (Ed.), (2016). *A2 Yedi iklim Türkçe* (3.Baskı). İstanbul: Başak Matbaacılık.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir, C. (Ed.), (2016). *B1 Yedi iklim Türkçe* (3.Baskı). Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir, C. (Ed.), (2016). *B2 Yedi iklim Türkçe* (3.Baskı). İstanbul: Başak Matbaacılık.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir, C. (Ed.), (2016). *C1 Yedi iklim Türkçe* (3.Baskı). Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir, C. (Ed.), (2016). *C2 Yedi iklim Türkçe* (3.Baskı). İstanbul: Başak Matbaacılık.
- Biçer, N., Çoban, İ. & Bakır, S. (2014). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin karşılaştığı sorunlar: Atatürk üniversitesi örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(29), 125-135.
- Bölükbaş, F. & Yılmaz, M. Y. (Ed.), (2014). *B2 İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F. & Yılmaz, M. Y. (Ed.), (2016). *A1 İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F. & Yılmaz, M. Y. (Ed.), (2016). *C1/C1+İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F. & Yılmaz, M. Y. (Ed.), (2017). *A2 İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F. & Yılmaz, M. Y. (Ed.), (2017). *B1 İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Candaş, Karababa, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-277.
- Council of Europa (CoE), (2001). *Common European framework of reference for languages learning, teaching, assessment (CEFR)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Council of Europa (CoE), (2018). *Common European framework of reference for languages, learning, teaching, assessment (CEFR)*. Strasbourg: Cambridge University Press.
- Çalışır, Zenci, S. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi sıralaması. Güleç, İ., Sella, E., Okur, A. & İnce, B. (Ed.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeni yönelimler içinde* (ss. 93-104). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Ergin, M. (2000). *Edebiyat ve eğitim fakültelerinin Türk dili ve edebiyatı bölümleri için Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basın Yayım Tanıtım.
- Gazi Üniversitesi TÖMER (2016). *Yabancılar için Türkçe dil bilgisi (A1-A2-B1)*, (4.Baskı). İstanbul: Başak Matbaacılık.

- Gazi Üniversitesi TÖMER (2016). *Yabancılar için Türkçe dil bilgisi (B2-C1)*, (3.Baskı). İstanbul: Başak Matbaacılık.
- Göçen, G. (2019). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin "Türkçenin dil bilgisi"ne yönelik metaforik algısı. *Başkent University Journal of Education*, 6(1), 28-45.
- Güleç, İ. & Ömeroğlu, E. (2016). Yabancılar Türkçe öğretimi üzerine araştırmalar. Okur, A., İnce, B. & Güleç, İ. (Ed.), *Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının biçimsel özellikleri içinde* (ss. 69-83). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Ho, P. V. & Binh, N. T. (2014). The effect of communicative grammar teaching on students' achievement of grammatical knowledge and oral production. *English Language Teaching*, 7(6), 74-86.
- Karakuş Tayşi, E. & Demir Atalay, T. (2017). Dil bilgisi öğretimi. H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin & D. Melanlıoğlu (Ed.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi El Kitabı 2*. Cilt içinde (ss. 13-54). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karatay, H. & Kaya, S. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil bilgisi için çerçeve program. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(2), 1-59. DOI: 10.18298/ijlet.12377.
- Kerimoğlu, C. & Raffard, Aksu C. (2020). Dil bilgisini neden öğretmiyoruz? Pehlivan, A. & Aydın, İ. S. (Ed.), *Dil bilgisi öğretimi içinde* (ss. 281-295). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *1-8. Sınıflar Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Türkiye Maarif Vakfı (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programı*. İstanbul: Bayem Ajans.
- Türkiye Maarif Vakfı (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı*. İstanbul: Bayem Ajans.
- Uzun, E. (Ed.), (2012). *Yeni Hitit III yabancılar için Türkçe ders kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Uzun, E. (Ed.), (2013). *Yeni Hitit II yabancılar için Türkçe ders kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Uzun, E. (Ed.), (2016). *Yeni Hitit I yabancılar için Türkçe ders kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ünlü, H. (2011). Türkiye'de ve dünyada Türkçenin yabancılar için öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 1(1), 108-116.
- Yakar, A. (2016). Geleceğin eğitimi üzerine program ve tasarım modeli önerileri: "Yaşamsal eğitim programları" ve "Yaşamsal öğretim tasarımları". *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1-15.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.